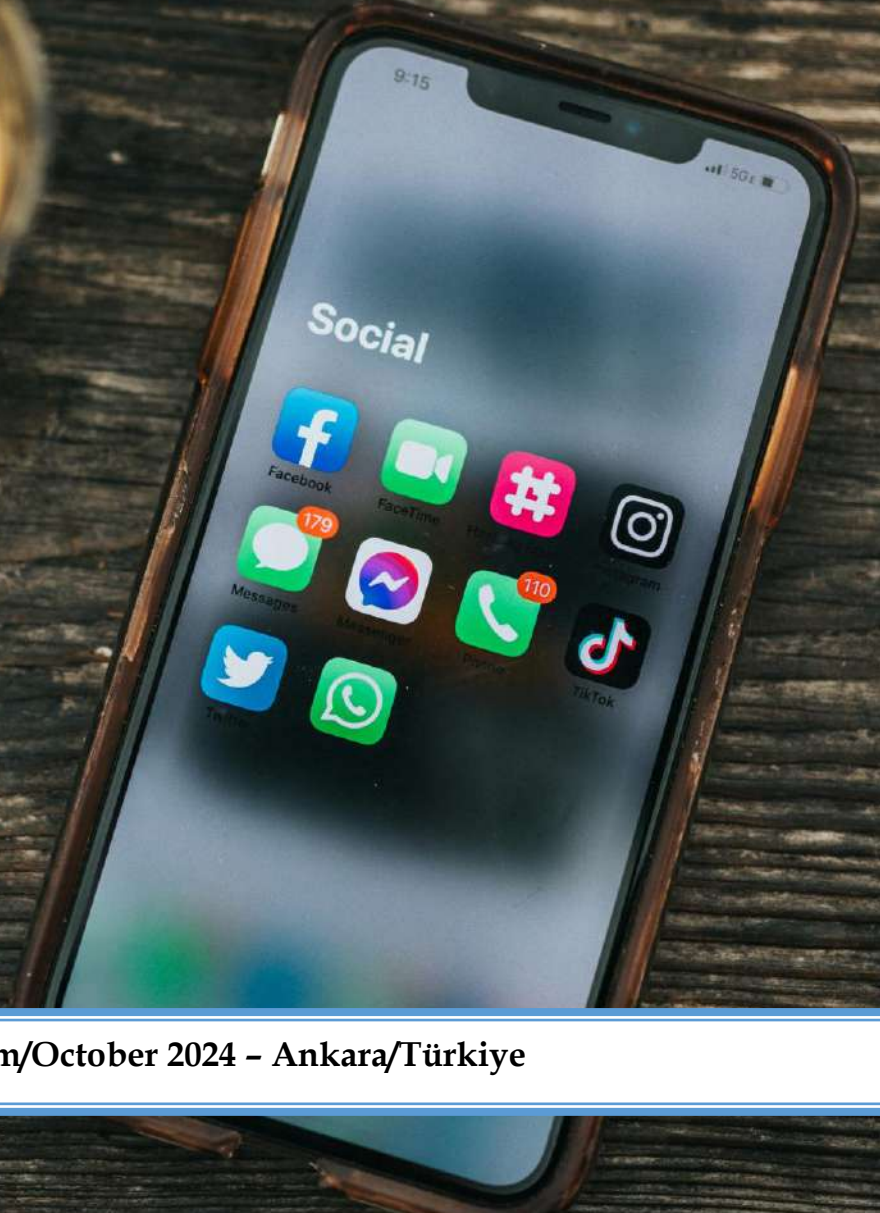

18. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri
Book of Proceeding The 18th International Congress on Social Studies with Recent Research
كتاب المتون الكاملة للمؤتمر الدولي الثامن عشر للدراسات الاجتماعية والتاريخية والقانونية

Editörler - المحررون - Editors

Hatem Fahd Hno - Sami Baskın

08-11 Ekim/October 2024 - Ankara/Türkiye

ISBN: 978-625-98855-6-8

Yayımlanma Tarihi (Publishing Date): 12.10.2024

Yayınevi (Publishing House): Recent Academic Studies

18. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinleri

كتاب المتون الكاملة للمؤتمر الدولي الثامن عشر للدراسات الاجتماعية والتاريخية والقانونية

Book of Proceeding 18th International Congress on Social Studies with Recent Research

Editörler: *Hatem Fahd Hno, Sami Baskın*

Kapak Resmi:

Arka Kapak Resmi:

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

1. Basım, Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

210 x 297 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN 978-625-98855-6-8

1. Sosyal Bilimler 2. Kongreler ve toplantılar 3. Tam Metinler

PDF yayın

Yayımlanma adresi: <https://saybildercongress.com/social/>

Recent Academic Studies

Yeni Pazar Mh. Ali Okumuş Cad. Mevlana Sitesi A Blok – Çayeli / Rize

Kamu Sağlık İşletmelerinin Sağlık Turizmine Yönelik Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Emin Kaya

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Doi: 10.5281/zenodo.14510702

Özet

Sağlık turizmi, dünya genelinde hızla büyüyen ve ülkelerin hem ekonomik hem de sosyal kalkınmalarına önemli katkılar sağlayan bir sektör olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle gelişmiş sağlık altyapısı, nitelikli sağlık personeli ve stratejik jeopolitik konumu ile Türkiye, sağlık turizmi alanında önemli bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda yapılan yatırımlar ve uygulanan politikalar sayesinde Türkiye, sağlık turizminde tercih edilen destinasyonlar arasında üst sıralarda yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin sağlık turizmi faaliyetlerinin değerlendirilmesine bir kaynak teşkil etmek ve ülkemizdeki kamu sağlık tesislerinin son dönemde sağlık turizmine yönelik yaptıkları tanıtıcı faaliyetleri ortaya koymaktır. Bu kapsamda uluslararası sağlık turizmi yetki belgesine sahip kamu sağlık işletmelerinden 400 ve üzeri yatak kapasitesine sahip olan kurumların, internet sitelerinde sağlık turizmine yönelik sundukları bilgiler ve yakın dönemde yaptıkları çalışmalar sistematik olarak incelenerek elde edilen bulgular sağlık turizmi politikaları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın, Türkiye'nin sağlık turizmi alanındaki mevcut durumunun anlaşılmasına ve kamu sağlık işletmelerinin bu sektördeki rolünün güçlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, elde edilen sonuçlar doğrultusunda, sağlık turizmi politikalarının etkinliğinin artırılması ve Türkiye'nin uluslararası sağlık turizmi pazarındaki konumunun iyileştirilmesine yönelik stratejik adımların belirlenmesine yardımcı olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: sağlık turizmi, kamu sağlık işletmeleri, sağlık turizmi politikaları

An Assessment of Public Healthcare Institutions Activities in Health Tourism

Abstract

Health tourism is a sector that is growing rapidly worldwide and contributes significantly to both the economic and social development of countries. Turkey has a significant potential in the field of health tourism, especially with its advanced health infrastructure, qualified health personnel and strategic geopolitical location. Thanks to the investments and policies implemented in recent years, Turkey ranks high among the preferred destinations in health tourism.

The aim of this study is to provide a source for the evaluation of Turkey's health tourism activities and to reveal the promotional activities of public health facilities in Turkey for health tourism in recent years. In this context, the information on health tourism provided on the websites of public health facilities with international health tourism authorization certificates

and those with a bed capacity of 400 or more and their recent activities were systematically examined and the findings obtained were evaluated in line with health tourism policies.

This study is expected to contribute to the understanding of Turkey's current situation in the field of health tourism and to strengthen the role of public health enterprises in this sector. In addition, in line with the results obtained, it is aimed to increase the effectiveness of health tourism policies and to help determine strategic steps to improve Turkey's position in the international health tourism sector.

Keywords: health tourism, public healthcare institutions, health tourism policies

Giriş

Sağlık hizmetlerinin maliyetlerinin artması, uzun bekleme süreleri ve sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sınırlılıkların bir sonucu olarak son yıllarda küresel turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen alanlarından biri haline gelen (Connell, 2013) sağlık turizmi kavramı, yaygın olarak insanların sağlık hizmeti almak amacıyla ikamet ettikleri yerden başka bir yere seyahat etmeleri olarak tanımlanmaktadır (Bookman & Bookman, 2007). Genellikle birbirinin yerine medikal turizm veya sağlık turizmi olarak adlandırılan sağlık turizmi, kendi ülkeleri dışında tıbbi tedavi veya sağlıkla ilgili hizmetler arayan bireylerin gerçekleştirdiği seyahat faaliyetlerini kapsar. Bu nedenle sağlık turizmi kavramı, sağlık hizmetlerinin yanı sıra seyahat ve konaklama hizmetlerini de içeren bir hizmet turizmi türü olarak ifade edilebilir (Kostak D., 2007; Taşkın E. ve Şener H.Y., 2013; Dikmetaş Yardan E. vd.; 2014).

Sağlık turizmi; tedavi, rehabilitasyon, güzellik ve zindelik gibi çeşitli sağlık hizmetlerini almak için yapılan seyahatleri kapsayan ve son yıllarda küresel turizm endüstrisinde önemli bir yere sahip olmuş ve hızla büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Gelişmekte olan ülkeler, sağlık turizmini teşvik ederek ekonomilerine katkı sağlamayı ve uluslararası sağlık hizmeti pazarından pay almayı hedeflemektedir. Ayrıca sağlık turizmi kavramı, hastaların tedavi sürecini turistik aktivitelerle birleştirerek hem sağlıklarına kavuşmayı hem de farklı ülkelerin kültürel ve doğal güzelliklerini keşfetmeyi amaçlayan bir yaklaşımı da ifade etmektedir (Turner, 2011). Bu nedenle sağlık turizmine yönelik faaliyetlerin; medikal-tıbbi turizm, termal turizm, wellness ve spa turizmi, yaşlı ve engelli turizmi gibi farklı kategorilere ayrıldığı söylenebilir. Sağlık turizminin türlerine yönelik alan yazında farklı sınıflandırmalara yer verilse de genel hatlarıyla sağlık turizminin alt türleri arasında şunlar ön plana çıkmaktadır:

- **Medikal-Tıbbi Turizm:** Bireylerin sağlık hizmeti almak amacıyla seyahat etmelerini kapsar. Bu hizmetler cerrahi müdahaleler, diş sağlığı, estetik cerrahiler ve daha birçok tıbbi tedaviyi içerir. Özellikle kardiyovasküler cerrahiler ve ortopedik operasyonlar gibi yüksek maliyetli tedavilerde tıbbi turizm yaygın olarak tercih edilmektedir (Lunt, Horsfall, & Hanefeld, 2015).
- **Termal Turizm:** Doğal sıcak su kaynaklarının sağlık ve tedavi amaçlı kullanımını içeren ve bu kaynakların çevresindeki turistik tesisler aracılığıyla ziyaretçilere sunulan sağlık odaklı hizmetlerdir (Sandıkçı & Gürpınar, 2008). Türkiye, Avrupa'nın en fazla termal kaynaklara sahip ülkelerinden biri olup; Afyon, Yalova ve Denizli gibi illerde termal turizm faaliyetlerinin gelişmiş olduğu söylenebilir.
- **Wellness ve Spa Turizmi:** Bireylerin fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlıklarını geliştirmek amacıyla çeşitli sağlıklı yaşam uygulamaları ve spa hizmetleri ile desteklenen turistik faaliyetlerdir (Ergüven, 2010). Bu sağlık turizmi türü son yıllarda stresin azaltılması, zindelik

kazanma ve ruhsal dengelenme gibi hedeflerle tercih edildiği ve özellikle Bali, Tayland ve Hindistan gibi destinasyonların önemli merkezler arasında yer aldığı söylenebilir.

- **Yaşlı ve Engelli Turizmi:** Yaşlı veya engelli bireylerin özel sağlık hizmetleri almak üzere seyahat etmeleriyle oluşan turizm türüdür. Bu kapsamda engelli bireyler veya yaşlılara uygun şekilde düzenlenmiş turistik faaliyetler ve sağlık hizmetleri sunulmaktadır. Bu turizm türü, yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte giderek önem kazanmaktadır (Smith & Puczko, 2009).

Yaygın olarak yurt dışında tedavi olmayı ifade eden sağlık turizminde, hastaların neden yurt dışında tedavi olmayı tercih ettiklerini anlamak için sağlık turizminin özelliklerinin anlaşılması gerekmektedir. Çünkü bu özellikler aynı zamanda sağlık turizminin cazibesini artıran faktörler olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda sağlık turizminin en belirgin özelliklerinden biri, bireylerin daha uygun fiyatlı veya daha kaliteli sağlık hizmetlerine erişme arzusudur (Heung, Kucukusta, & Song, 2010). Örneğin, ABD'de ortalama bir kalp cerrahisi operasyonunun maliyeti 70,000-200,000 USD arasında değişirken, Hindistan'da aynı operasyon 10,000-15,000 USD arasında gerçekleştirilebilmektedir (Hanefeld et al., 2014). Bu nedenle maliyetlerin düşük olduğu ülkelerde tedavi olmayı tercih eden hastaların sayısı giderek artmaktadır. Sağlık turizmi aynı zamanda gelişmiş tıbbi teknolojilere erişim, kısa bekleme süreleri, uluslararası sertifikasyon ve akreditasyon gibi faktörleri de içermektedir (Crooks, Kingsbury, Snyder, & Johnston, 2010). Ayrıca estetik cerrahi ve diğer kişisel sağlık hizmetleri söz konusu olduğunda, hastalar gizliliklerini koruyabilecekleri ve tedavilerini başka bir ülkede gerçekleştirebilecekleri sağlık turizmi hizmetlerini tercih edebilmektedirler.

Sağlık turizmi; ekonomik, sosyokültürel ve çevresel açıdan çeşitli etkilere sahiptir. Ekonomik etkiler açısından sağlık turizmi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir döviz kaynağı oluşturmaktadır. Türkiye gibi ülkelerde, sağlık turizmi sayesinde yerli ve yabancı hastaların ülkeye getirilmesiyle sağlık hizmetleri sektörü büyük bir gelir elde etmekte ve bu durum diğer sektörlerin de gelişmesine katkı sağlamaktadır (Biri, 2021). Örneğin, 2022 yılında Türkiye'nin sağlık turizminden elde ettiği gelir 1,5 milyar doları aşmış ve bu rakamın önümüzdeki yıllarda artması beklenmektedir (TÜİK, 2023). Sosyokültürel etkiler açısından sağlık turizmi, kültürel etkileşimi artırmakta ve yerel sağlık personelinin deneyimini geliştirmektedir. Farklı ülkelerden gelen hastalar yerel sağlık sistemlerinin gelişmesine katkı sağlarken, yerel sağlık çalışanları da uluslararası standartlarda hizmet verme becerilerini geliştirmektedir (Güzel Özenoğlu, 2022). Bununla birlikte yerel halkın sağlık hizmetlerine erişiminin zorlaşması ve bazı durumlarda sağlık kaynaklarının yabancı hastalara yönlendirilmesinin neden olabileceği sosyal adaletsizlik (Pocock & Phua 2011) ise sağlık turizminin olumsuz etkileri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca çevresel etkiler de sağlık turizminin önemli bir parçasıdır. Sağlık turizmi faaliyetleri, özellikle kaplıca ve termal turizm gibi alanlarda doğal kaynakların aşırı kullanımına neden olabilir. Bu durum, çevresel sürdürülebilirlik açısından riskler doğurabilir ve yerel ekosistemlerin dengesini bozabilir (Koroğlu, Asmadili & Birkon, 2022). Dolayısıyla, sağlık turizminin geliştirilmesi sürecinde sürdürülebilirlik ilkelerinin göz önünde bulundurulması büyük bir önem taşımaktadır.

Türkiye'nin Sağlık Turizmi Politikaları ve Dünyada Sağlık Turizmi

Türkiye'nin sağlık turizmi politikalarının temel unsurlarından biri sağlık hizmetlerinde uluslararası akreditasyon ve kalite standartlarının sağlanmasıdır. Sağlık Bakanlığı, Türkiye'deki sağlık kuruluşlarının uluslararası standartlara ulaşabilmesi için çeşitli akreditasyon programları uygulamaktadır. Örneğin, Joint Commission International (JCI) akreditasyonu, Türk sağlık kuruluşlarının uluslararası alanda tanınmasını sağlayabilmektedir (Araç & Koç, 2023). Bu durumun; yabancı hastaların Türkiye'yi tercih etme düzeylerini arttırdığı ve sağlık turizmi gelirlerini yükselttiği söylenebilir. Diğer bir önemli politika, sağlık

turizminin tanıtım ve pazarlama faaliyetleridir. Sağlık turizmi potansiyelini artırmak amacıyla uluslararası fuarlara katılım sağlanabilir (Kuzhan & Gönen, 2024) ve sosyal medya gibi dijital platformları aktif bir şekilde kullanmaktadır. Bu çabalar Türkiye'nin sağlık turizmi alanındaki rekabetçi konumunun güçlendirmesine ve yabancı hastaların sağlık turizminde tercih ettiği bir ülke olmasına katkı sağlayabilir.

Sağlık turizmi politikalarının bir diğer boyutu ise yatırım teşvikleri ve finansal desteklerdir. Türkiye, sağlık turizmi yatırımlarını teşvik etmek amacıyla vergi indirimleri, düşük faizli krediler ve çeşitli hibe destekleri sunmaktadır (Tengilimoğlu, 2021). Bu destekler, özel sektörün sağlık alanındaki yatırımlarının artırılmasında ve sağlık turizmi altyapısının güçlendirilmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Ayrıca, sağlık turizminin geliştirilmesi sürecinde yerel halkın sağlık hizmetlerine erişimini artırmaya yönelik çalışmaların da önemli olduğu söylenebilir. Türkiye, yüksek kalite ve düşük maliyet avantajları ile sağlık turizmi sektöründe rekabet avantajı sağlamakta ve Sağlık Bakanlığı'nın 2023 Stratejik Planı, Türkiye'yi sağlık turizminde öncü bir ülke yapmayı hedeflemektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022).

Dünya genelinde ise sağlık turizmi faaliyetleri, özellikle Asya ve Güney Amerika ülkelerinde yoğunlaşmıştır. Hindistan, Tayland, Malezya ve Singapur gibi ülkeler, düşük maliyetli ve yüksek kaliteli sağlık hizmetleri sunarak sağlık turizmi pazarında lider konumdadır. Örneğin, Hindistan yılda yaklaşık 2 milyon sağlık turisti ağırlamakta ve kalp cerrahisi, ortopedik cerrahi gibi alanlarda geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır (Lunt, Horsfall, & Hanefeld, 2015).

Sonuç olarak sağlık turizmi, dünya genelinde giderek önem kazanan bir alan olarak hem sağlık hizmetleri hem de turizm endüstrisi için yeni fırsatlar sunmaktadır. Türkiye, sağlık turizmi alanında önemli bir destinasyon olarak öne çıkmakta ve bu sektördeki potansiyelini artırmak için çeşitli adımlar atmaktadır. Kaliteli sağlık hizmetleri, uygun fiyatlar ve zengin termal kaynaklar, Türkiye'nin sağlık turizmindeki cazibesini artıran unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu alanda daha fazla yasal düzenleme, sürdürülebilirlik ve sosyal adalet ilkelerine uyumun sağlanması gerektiği söylenebilir.

Metodoloji

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sağlık turizmi, son yıllarda dünya genelinde büyük bir büyüme göstermekte ve Türkiye de bu alanda önemli bir destinasyon haline gelmektedir. Türkiye'nin coğrafi konumu, gelişmiş sağlık altyapısı ve rekabetçi fiyatlandırma stratejileri, uluslararası hastalar için Türkiye'yi cazip kılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki kamu sağlık işletmelerinin sağlık turizmine yönelik tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerini sistematik olarak incelemektir. Sağlık turizminin, Türkiye'nin ekonomisine ve sağlık sektörüne olan katkısı göz önüne alındığında, bu alanda yapılan çalışmaların Türkiye'nin sağlık turizmi stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın önemi ise sağlık turizminin Türkiye'nin ekonomik büyümesine katkıda bulunma potansiyeli ile doğrudan ilişkilidir. Türkiye'nin sağlık turizmi alanındaki uluslararası rekabet gücünü artıracak politikalar ve stratejik adımların belirlenmesinde kamu sağlık işletmelerinin rolünü güçlendirmek, sağlık turizmi faaliyetlerinin etkinlik düzeylerini geliştirebilir.

Yöntem

Araştırma tanımlayıcı nitelikte yürütülmüş ve ikincil kaynaklardan sağlanan verilere dayalı yapılan sistematik inceleme metoduyla gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda uluslararası sağlık

turizmi yetki belgesine sahip kamu sağlık işletmelerinden 400 ve üzeri yatak kapasitesine sahip kurumların internet sitelerinde sağlık turizmine yönelik sundukları bilgiler araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Kurumların internet sitelerinde yer alan sağlık turizmine yönelik bilgilerin sistematik incelenmesi, bu alandaki mevcut durumun değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Toplanan veriler; kurumun internet sitesinde yer alan ana menülerinde sağlık turizmine yönelik bağlantının olup olmadığı, sunulan dil seçenekleri, şehir tanıtımına yer verilip verilmediği, yabancı hastalara yönelik sunulan tedavi paketleri, görsellik ve güncellik açısından değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin yüzde frekans dağılımları belirlenerek, SPSS 25 programı ile t testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Bulgular belirlenen temalar çerçevesinde sınıflandırılarak betimsel olarak analiz edilmiştir. Değerlendirmede incelenen kriterler ve puanları tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sağlık Turizmi Tanıtım Performansı Kriterleri

TÜRKÇE İNTERNET SİTESİ	
Değerlendirme Kriteri	Değerlendirme Puanı
Ana Menüde Sağlık Turizmi Bağlantısı	4 Puan
Sitede Dil Seçeneği Sunulması	Türkçe Dışında 1 Dil: 1 Puan Türkçe Dışında Birden Fazla Dil: 2 Puan
Şehir Tanıtımı Sayfası	8 Puan
Sağlık Turizmi Menüsünde Tedavi Paketleri Bilgi Sayfası	12 Puan
Sağlık Turizmi Sayfalarında Görsellik	7 Puan
Sağlık Turizmine Yönelik Haber ve Duyurular	7 Puan
İNGİLİZCE İNTERNET SİTESİ	
Değerlendirme Kriteri	Değerlendirme Puanı
Sağlık Turizmine Yönelik Özgün Bilgilendirme Sayfası	10 Puan
Şehir Tanıtımı Sayfası	12 Puan
Tedavi Paketlerine Yönelik Bilgi Sayfası	18 Puan
İçeriklerde Görsel Unsura Yer Verilmesi	10 Puan
Sitede Güncel Haber ve Duyuruların Olması	10 Puan
TOPLAM	100 PUAN

Araştırma Kısıtları ve Etik Beyan

Bu araştırmanın temel kısıtı internet sitelerinden elde edilen verilerle sınırlı olmasıdır. Taranan internet siteleri her ne kadar resmi kurumlara ait olsa da internet sitelerinde sunulan bilgilerin güncelliği, doğruluğu ve kapsamı üzerinde tam bir kontrol sağlanamamıştır. Bu durum, analizlerin derinliğini ve sağlıklı bir genel değerlendirme yapmayı sınırlayabilir. Ayrıca bazı kamu sağlık işletmelerinin internet sitelerinde sağlık turizmiyle ilgili bilgi bulunmaması, bu sağlık tesislerinin sağlık turizmi potansiyelini tam olarak yansıtamama sınırlılığına neden olabilir. Etik beyan kapsamında ise araştırma sırasında kişisel veri kullanılmamış olup tüm veriler kamuya açık kaynaklardan elde edilmiştir. Araştırma, uluslararası etik ilkeler ve veri toplama kuralları çerçevesinde yürütülmüştür.

Bulgular

Araştırma kapsamında sağlık turizmi yetki belgesine sahip 4897 farklı sağlık kurumu olduğu belirlenmiş (Web_1) ve bu kurumlardan tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de Sağlık Turizmi Yetki Belgesine Sahip Kurumlar ve Türleri

KURUM TÜRÜ	Sayı	Yüzde
Hastane (Kamu-Özel)	655	13,38%
Tıp Merkezi (Özel)	194	3,96%
Muayenehane (Özel)	2683	54,79%
Diğer Sağlık Kuruluşu (Özel)	1365	27,87%
TOPLAM	4897	100

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’de en fazla sağlık turizmi yetki belgesine sahip olan sağlık kurumu türünün özel muayenehaneler olduğu görülmektedir (%54,79). İkinci sırada ise yine diğer özel sağlık kuruluşları yer almaktadır. Bu bulgular Türkiye’de sağlık turizmi faaliyetlerinin çok büyük oranda (%86,62) özel sağlık kuruluşları tarafından yürütüldüğünü ifade etmektedir. Türkiye’de ki sağlık turizmi yetki belgesine sahip hastanelerin türlerine göre dağılımları ise tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Türkiye’de Sağlık Turizmi Yetki Belgesine Sahip Hastanelerin Dağılımı

SAĞLIK TURİZMİ YETKİ BELGESİNE SAHİP HASTANELER	Sayı	Yüzde
Kamu Hastanesi	140	21,37%
Özel Hastane	419	63,97%
Kamu Üniversitesi Hastanesi	48	7,33%
Vakıf Üniversitesi Hastanesi	34	5,19%
Kamu ASDH ¹ ve FTRH ²	12	1,83%
Özel ADŞH ve FTRH	2	0,31%
TOPLAM	655	100

Tablo 3 incelendiğinde, Türkiye’de sağlık turizmi yetki belgesine sahip hastanelerin büyük çoğunluğunun (%63,87) özel hastaneler olduğu görülmektedir. %21,34 oranla kamu hastaneleri ikinci sırada yer alırken kamu ve vakıflara ait üniversite hastanelerinde sağlık turizmi yetki belgesine sahip kurumlar ise %12,5 oranla üçüncü sırada gelmektedir. Bu hastanelerden araştırmanın örneklemini oluşturan kamu hastanelerinin tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Dahil Edilen Kamu Sağlık İşletmelerinin Tanımlayıcı Bulguları

HASTANE TÜRÜ	Sayı	Yüzde
Eğitim ve Araştırma Hastanesi	50	61,00%
Şehir Hastanesi	17	20,70%
Genel Hastane	15	18,30%
BASAMAK SINIFLARI	Sayı	Yüzde
2. Basamak	15	18,29%
3. Basamak	67	81,71%
YATAK SAYILARI	Sayı	Yüzde
400-900 Arası	50	61,00%
900 ve Üzeri	32	39,00%
HASTANE SINIFI	Sayı	Yüzde
A1	55	67,07%
A2	18	21,95%
A1-Dal	9	10,98%

¹ Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi

² Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi

VERİ İŞLEM PERFORMANSLARI ³	Puan	Yüzde
50-69 Puan	3	3,66%
70-84 Puan	30	36,59%
85-100 Puan	49	59,75%

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen 82 hastanenin %61'i eğitim ve araştırma hastanesi, %18,3'ü ise genel hastane olduğu görülmektedir. Hastanelerin basamak sınıflarına göre dağılımı incelendiğinde, %18,29'u II. basamak hastanelerden oluşurken %81,71'i III. Basamak sınıfında yer almaktadır. Bu hastanelerden %61'i 400-900 yatak kapasitesi aralığında yer alırken %39'u 900 ve üzeri yatak kapasitesine sahiptir. Bulgular hastane sınıfı açısından değerlendirildiğinde, %67,07'sinin A1, %21,95'inin ise A2 olduğu görülmektedir. Bu sınıflandırma, hastanelerin sağlık hizmeti kapasitesi ve uzmanlık düzeyini göstermektedir. A1 sınıfı, daha geniş kapsamlı hizmetler sunan hastaneleri ifade ederken, A1-Dal sınıfı daha spesifik tıbbi dallara odaklanan hastaneleri ifade eder. Veri işlem performansları bakımından ise hastanelerin %3,66'sı 50-69 puan aralığında, %36,59'u 70-84 puan aralığında, %59,75'i ise 85-100 puan aralığında performans göstermektedir.

Araştırmanın yöntem başlığında açıklandığı şekilde, kamu sağlık işletmelerinin sağlık turizmi tanıtım faaliyetlerinin performansları Türkçe ve İngilizce yayın yapan internet sitelerindeki sağlık turizmi içerikleri üzerinden değerlendirilerek elde edilen bulgular tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Dahil Edilen Kamu Sağlık İşletmelerinin Sağlık Turizmi Tanıtım Performansları

SAĞLIK TURİZMİ TANITIM PERFORMANSLARI	Sayı	Yüzde
Pasif (0-10 Puan)	8	9,76%
Standart (11-40 Puan)	40	48,78%
Gayretli (41-80 Puan)	21	25,61%
Önemseyen (81-100 Puan)	13	15,85%
TOPLAM	82	100

Araştırmaya dahil edilen sağlık turizmi yetki belgesine sahip 82 kamu hastanesinin sağlık turizmine yönelik tanıtım faaliyetlerinin performansı belirlemek amacıyla yapılan sistematik inceleme sonuçlarının aktarıldığı Tablo 5'e göre kamu hastanelerinin %48,78'i tanıtım faaliyetlerini standart düzeyde yürütmekte, %25,61'i gayretli, %15,85'i ise önemseyen düzeyde yer almaktadır. Örnekleme dahil edilen 82 hastaneden 8'i ise sağlık turizmi faaliyetlerinin tanıtıma yönelik çalışmalarda pasif düzeyde kalmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen 82 kamu hastanesinin tanımlayıcı nitelikleri ile sağlık turizmi tanıtım performanslarına yönelik yapılan değerlendirme düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan fark testlerine yönelik bulgular tablo 6'da gösterilmiştir.

³ T.C. Sağlık Bakanlığı'nın E-Nabız sistemine yönelik sunduğu "Hastane Veri Performans Yönetimi" sisteminden elde edilen veriler (Web_2)

Tablo 6. T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

DEĞİŞKENLER	N	X-	SS	Test Değerleri
Hastane Türü				
Eğitim Araştırma Hastanesi	50	20,16	2,08	F=6,984 p=0,002
Şehir Hastanesi	17	33,76	13,94	
Genel Hastane	15	18,47	9,906	
Basamak Sınıfı				
II. Basamak	15	18,47	9,906	t= -1,613
III. Basamak	67	23,61	15,61	p= ,117
Yatak Sayısı				
400-900 Arası	50	20,12	12,08	t= -1,827
900 ve Üzeri	32	26,66	17,78	p= ,074
Hastane Sınıfı				
A1	55	24,82	15,88	F=2,197 p=0,118
A2	18	20,06	11,93	
A2-Dal	9	14,78	10,07	
Veri İşlem Performansı				
50-69 (Orta)	3	29,67	10,21	F=0,610 p=0,546
70-84 (İyi)	30	23,97	15,87	
85-100 (Çok İyi)	49	21,45	14,44	

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde bağımsız örneklem t testi bulgularına göre hastanenin basamak sınıfı ve yatak sayısı sağlık turizmi tanıtım performansı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($p>0,05$). İki den fazla ortalama arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) bulgularına göre ise hastane sınıfının ve veri işlem performanslarının da hastanelerin sağlık turizmi tanıtım performansı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Araştırmaya dahil edilen hastanelerin tanımlayıcı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösteren tek değişkenin ise hastanenin türü olduğu görülmektedir ($p<,002$). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemek amacıyla yapılan post-hoc analizi sonuçlarına göre, şehir hastanelerinin sağlık turizmi tanıtım performansları ($33,76\pm 13,94$) diğer hastane türlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen hastanelerin sağlık turizmi tanıtım performansı bulguları ile tanımlayıcı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson korelasyon testinin bulguları tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Korelasyon Analizi Bulguları

DEĞİŞKENLER ¹		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1)	P. Cor.	1	-,397**	,449**	,776**	-0,212	,292**
	Sig.		0	0	0	0,056	0,008
	N	82	82	82	82	82	82
(2)	P. Cor.	-,397**	1	-,368**	-,389**	0,057	-0,187
	Sig.	0		0,001	0	0,611	0,093
	N	82	82	82	82	82	82
(3)	P. Cor.	,449**	-,368**	1	,314**	-0,175	0,108
	Sig.	0	0,001		0,004	0,116	0,333
	N	82	82	82	82	82	82
(4)	P. Cor.	,776**	-,389**	,314**	1	-0,144	0,113
	Sig.	0	0	0,004		0,196	0,311
	N	82	82	82	82	82	82
(5)	P. Cor.	-0,212	0,057	-0,175	-0,144	1	-0,096
	Sig.	0,056	0,611	0,116	0,196		0,392
	N	82	82	82	82	82	82
(6)	P. Cor.	,292**	-0,187	0,108	0,113	-0,096	1
	Sig.	0,008	0,093	0,333	0,311	0,392	
	N	82	82	82	82	82	82

Tablo 7'da yer alan korelasyon bulguları incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen hastanelerin sağlık turizmi tanıtım performansları ile tanımlayıcı değişken olarak belirlenen hastane özelliklerinden hastane türü arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü, doğrusal ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca hastanelerin sınıfı ve yatak sayıları ile hastane türü arasında da istatistiksel olarak pozitif yönlü, doğrusal ve anlamlı bir ilişki varken basamak sınıfı ile negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Hastanelerin veri işlem performansları ile diğer değişkenler arasında ise istatistiksel olarak herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durumun temel nedeni olarak araştırmaya dahil edilen hastanelerin neredeyse tamamının (%96,34) veri işlem performanslarını iyi ve çok iyi düzeyde olması gösterilebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırma sonucunda, incelenen 82 kamu sağlık işletmesinin internet sitelerinin büyük bir kısmının sağlık turizmi ile ilgili bilgi sunduğu ancak bu bilgilerin sunum şeklinin ve kapsamının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bazı kamu hastaneleri, uluslararası hastalar için özel hizmetler ve yabancı dil desteği sunarken, bazıları bu tür hizmetleri sınırlı şekilde sunmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, kamu sağlık işletmelerinin sağlık turizmi tanıtım faaliyetlerinin ağırlıklı olarak standart düzeyde olduğu çıkarımı yapılabilir. Sağlık turizmi tanıtım potansiyeli açısından hastanenin türünün önemli bir faktör olduğu ve bu konuda şehir hastanelerinin daha çok çaba sarf ettiği görülmektedir. Bu noktada şehir hastanelerinin farklılaşmasındaki temel nedenin de hastanenin kamu-özel ortaklığıyla

¹ (1) Hastane Türü - (2) Basamak Sınıfı - (3) Yatak Sayısı - (4) Hastane Sınıfı - (5) Veri İşlem Performansı - (6) Sağlık Turizmi Tanıtım Performansı

işletiliyor olması şeklinde açıklanabilir. Hastane türü dışındaki faktörler doğrudan sağlık turizmi tanıtım potansiyeline etki etmese de hastanenin türünün belirleyicileri olduğu için dolaylı olarak sağlık turizmi tanıtım faaliyetlerinin performansını etkilediği söylenebilir.

Araştırmanın sonuçları, Türkiye'deki kamu sağlık işletmelerinin sağlık turizmine yönelik tanıtıcı faaliyetlerde önemli ilerlemeler kaydettiğini ancak daha kapsamlı ve profesyonel pazarlama stratejilerine ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Kamu sağlık işletmelerinin sağlık turizmi alanında daha etkin bir rol üstlenebilmesi için uluslararası pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi ve internet sitelerinin bu yönde daha kapsamlı bilgi sunması gerekmektedir. Türkiye'nin sağlık turizmi alanındaki rekabet gücünü artırmak için sağlık turizmi politikalarının gözden geçirilmesi ve sektördeki paydaşların iş birliği içinde çalışması gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şehir hastanesi dışındaki diğer kamu sağlık işletmelerinin de sağlık turizmi çalışmalarını özel sektör stratejileri ile planlaması gerektiği önerisinde bulunulabilir. Daha fazla kamu-özel iş birliğinin yapılması, hastanelerde dil bilen personel istihdamının sağlanması ve dijital platformlarda sağlık turizmine yönelik pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin güçlendirilmesi sunulabilecek diğer öneriler arasındadır.

Kaynakça

- Araç, S., & Koç, E. S. (2023). Sağlık Kurumlarında Kalite ve Akreditasyon. *International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences*, 9(3), 210-224.
- Biri, G. (2021). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirini Etkileyen Faktörlerin Eşbütünleşme Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 39-58.
- Bookman, M. Z., & Bookman, K. R. (2007). *Medical Tourism in Developing Countries*. New York: Palgrave Macmillan.
- Connell, J. (2013). Contemporary Medical Tourism: Conceptualisation, Culture and Commodification. *Tourism Management*, 34, 1-13.
- Crooks, V. A., Kingsbury, P., Snyder, J., & Johnston, R. (2010). What is Known About the Patient's Experience of Medical Tourism? A Scoping Review. *BMC Health Services Research*, 10(1), 266.
- Dikmetaş Yardan, E., Dikmetaş, H., Coşkun Us, N., Yabana, B. (2014). Türkiye ve Dünya'da Sağlık Turizmi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 8(2), 27-42.
- Ergüven, M. H. (2010). Wellness, Medical Wellness ve Turizm. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(2), 87-95.
- Güzel Özenoğlu, E., (2022). Sağlık Turizmi ve Sosyal Etkileri. Sağlık Turizmi Disiplinlerarası Yaklaşım (pp.150-175), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hanefeld, J., Smith, R., Horsfall, D., & Lunt, N. (2014). What Do We Know About Medical Tourism? A Review of the Literature With Discussion of its Implications for the UK National Health Service As An Example of A Public Health Care System. *Journal of Travel Medicine*, 21(6), 410-417.
- Heung, V. C., Kucukusta, D., & Song, H. (2010). A Conceptual Model of Medical Tourism: Implications for Future Research. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 27(3), 236-251.

Kostak D., (2007). Turizm Hareketleri (Türkiye Örneği Üzerinden Sağlık Turizmi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Uluslararası İktisat Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Köroğlu, A., Asmadili, V. U., & Birkon, İ. (2022). Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerin Sürdürülebilir Turizm Algıları ve Gönüllü Sade Yaşam Tarzları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Pamukkale Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (53), 313-325.

Kuzhan, K., & Gönen, S. (2024). Türkiye’de Sağlık Turizmi ve Pazarı Üzerine Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 27-50.

Lunt, N., Horsfall, D., & Hanefeld, J. (Eds.). (2015). Handbook on Medical Tourism and Patient Mobility. Edward Elgar Publishing.

Pocock, N. S., & Phua, K. H. (2011). Medical Tourism and Policy Implications for Health Systems: A Conceptual Framework From A Comparative Study of Thailand, Singapore and Malaysia. *Globalization and Health*, 7(1), 1-12.

Sandıkçı, M., & Gürpınar, K. (2008). Termal Turizm İşletmelerinde Kür Hizmetlerinin Algılanan Önemi: Ege Bölgesi’nde Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 103-121.

Smith, M., & Puczkó, L. (2009). Health and Wellness Tourism. Oxford: Butterworth-Heinemann.

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2022). 2019-2023 Stratejik Planı Güncellenmiş Versiyon. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları.

Taşkın E., Şener H.Y., (2013). Sağlık Turizmi Markası: Kütahya, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36: 253 – 260.

Tengilimoğlu, D. (2021). Sağlık Turizmi ve Devlet Teşvikleri. *Journal of Life Economics*. 8(1), 1-10,

Turner, L. (2011). Quality in Health Care and Globalization of Health Services: Accreditation and Regulatory Oversight of Medical Tourism Companies. *International Journal for Quality in Health Care*, 23(1), 1-7.

TÜİK. (2023). Sağlık Turizmi İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://www.tuik.gov.tr>

Web_1: <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-76664/yetkili-saglik-tesisleri.html>, Erişim Tarihi: 20.08.2024.

Web_2: <https://sbsgmhastaneveritakip.saglik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.09.2024